

'T IS JONG EN 'T HEEFT NAGEDACHT: ... ?*

Laten wij ons even voorstellen. Wij zijn wat Geert van Istendael onlangs (DS 23/08/08) omschreef als een groep “jonge mensen van Belgische afkomst die vandaag uit progressieve, zeg maar linkse, overtuiging de hoofddoek verdedigen.” Volgens dezelfde auteur zijn wij dan ook “hoofdzakelijk naïef, “onnozel” of getuigend van “een slecht begrepen tolerantie, een weke onverschilligheid, een niet onprettige vaagheid”.

In tegenstelling tot van Istendael zijn wij niet opgegroeid in een “volkomen katholiekeomgeving” waar andersdenkenden afwezig waren, of per definitie als fout gezien werden. Nee, wij leven in een omgeving die wemelt van de andersdenkenden en verschillende levensovertuigingen. Wij kennen vrouwen die gedwongen worden een hoofddoek te dragen, maar ook vrouwen die er zelf voor kiezen er één te dragen. In onze kranten bepleiten mensen hartstochtelijk een hoofddoekenverbod in openbare functies en komen ook mensen aan het woord die tegen zo’n verbod zijn. Sommigen van ons behoren zelfs tot organisaties die protesteren én tegen het hoofddoekenverbod én tegen fundamentalisten die vrouwen verplichten een hoofddoek te dragen. En die diversiteit aan meningen vinden wij helemaal niet vreemd. Wij willen er dan ook op wijzen dat wij de hoofddoek niet zomaar verdedigen. Wat wij wel doen is ons verzetten tegen een hoofddoekenverbod in openbare functies. Maar dat is blijkbaar een nuanceverschil dat voor van Istendael moeilijk te vatten is.

Nu, tot zover onze “ervaringsdeskundigheid” over hoofddoeken. Meer moeten we er niet over vertellen, want blijkbaar weegt onze ervaringsdeskundigheid een pak minder dan die van Geert van Istendael. Logisch, zou je denken, die oude en wijze man heeft ook al veel meer meegemaakt. Maar nee: de ervaringsdeskundigheid over hoofddoeken waar hij zich in zijn opiniestuk op beroept komt uit zijn jonge jaren van voor Vaticanum II. Hij weet dat hoofddoeken een vorm van onderdrukking zijn, want hij herkent die onderdrukking vanuit zijn ervaringen met het katholicisme in zijn kinder- en jeugdijaren.

Als wij tegen een hoofddoekenverbod in openbare functies zijn, dan is dat volgens van Istendael blijkbaar alleen omdat we naïef en onverschillig zijn. Wij weten niet waarover we het hebben als het over religie gaat. Precies alsof wij geen kranten lezen, TV kijken of Internet hebben. Precies alsof wij geen persoonlijke kennissen hebben die gelovig zijn. Alsof wij geen visie ontwikkelen omtrent actuele maatschappelijk topics. Nee, wij hebben de tijd vóór Vaticanum II gemist, dus wij kunnen niet over religieuze dwang meespreken.

Maar wat ons nog het meeste stoort is dat Geert van Istendael het voorstelt alsof wij zomaar tegen een hoofddoekenverbod zijn, alsof wij daar niet ernstig over nadenken, alsof wij niet op zoek gaan naar argumenten voor en tegen. Als er één generatie is die zich daar wel mee bezig houdt, dan zijn wij het wel. Wij kennen de standpunten van politieke partijen, het Vlaams Minderhedencentrum, Etienne Vermeersch, Nadia Fadil, Rik Pinxten, Nicolas Sarkozy, Sami Zemni, Patrick Loobuyck, Paul Scheffer, het Steunpunt Allochtone Meisjes en Vrouwen, Baas Over Eigen Hoofd, KAV,... En je kunt moeilijk zeggen dat uit heel deze lijst alleen de voorstanders van een hoofddoekenverbod echte argumenten hebben, terwijl de tegenstanders zich alleen beroepen op de slogan dat neutraliteit “kil” zou zijn – zoals van Istendael lijkt te suggereren.

Wij baseren onze argumenten op studies, verhalen en getuigenissen over de verschillende motivaties waarom Vlaamse moslima’s een hoofddoek dragen, op theorieën over actief pluralisme en interculturaliteit, op ideeën over verschillende manieren waarop je neutraliteit kunt invullen, op studies van en over moslimfeministes,... En één ding is ons alvast duidelijk: je kunt de hoofddoek in Vlaanderen niet zomaar als machistische dwang afschilderen. Het zit veel complexer in elkaar.

En als we iets hebben opgestoken uit onze lessen geschiedenis, dan is het dat de geschiedenis zich nooit zomaar herhaalt. Er zijn gelijkaardige patronen, maar de context is telkens anders. En de positie van het katholicisme in het Vlaanderen van voor de jaren zestig, lijkt ons toch heel anders dan die van de islam in Vlaanderen vandaag. Die wordt volgens ons meer beïnvloed door de gebeurtenissen na 9/11, dan die vóór Vaticanum II.

Zoals elke nieuwe generatie hebben wij het recht –en zelfs de plicht– om een eigen kijk op levensbeschouwing te ontwikkelen, die verder gaat dan die van onze voorgangers. Wij willen aandachtig luisteren naar en begrip hebben voor de ervaring en argumenten van de generaties voor ons, maar wij weten ook dat ervaringen uit het verleden verblindend kunnen werken. Soms hebben we het gevoel dat de “linkse” generaties voor ons in hun analyse van religie niet verder zijn geraakt dan “religie is opium van het volk” of “religie is onderdrukkend”. Nochtans herinneren wij ons uit onze lessen geschiedenis dat in het katholieke Vlaanderen –naast al die hoofdzoekdragende nonnen– ook figuren hebben geleefd als Cardijn en Daens, die net vanuit hun geloof tegen onderdrukking streden.

Maar terug naar vandaag. Wij willen vandaag het debat over religie heropenen, religie weer op de agenda zetten, in plaats van haar onmiddellijk naar de privésfeer te verbannen. Vandaag zien wij immers dat heel wat Vlaamse moslims hun religie gebruiken om zich te emanciperen, dat zij een levensbeschouwing uitbouwen waarmee ze zich wapenen tegen onderdrukking – ook tegen onderdrukking onder het mom van religie. Wij zien heel wat jonge intellectuelen die religie weer op een onbevagen manier bekijken en ook oog hebben voor de positieve kanten ervan. Zij ontkennen de gevaren van religieuze onderdrukking niet, maar wijzen ook op de gevaren van seculiere onderdrukking. Zij vragen zich net als ons af of we met de volledige privatisering van levensbeschouwing niet iets zouden weggooien dat een positieve bijdrage aan de samenleving kan leveren. Zij hebben volgens ons geen gebrek aan goede argumenten, alleen hebben zij (nog) niet de naam en de faam om gemakkelijk hun visie in de krant te krijgen.

** Rosalie Heens (Vzw Motief) en Saïd Aberkan (verantwoordelijke Islamitische consultants België en voorzitter van de vereniging van Islamitische Consultatie België), Yasmina Akhandaf (BOEH!), Meyrem Almaci (federaal volksvertegenwoordiger en fractieleider Groen!), Khadija Aznag (ondervoorzitster SAMV), Nadia Babazia (stafmedewerkster SAMV), Sultan Balli (voorzitster SAMV), Hadassah Borreman (Jesjoeroen), Sarah Bracke (sociologe KU Leuven en NextGENDERATION), Anneleen Decoene (theologe KU Leuven), Sarah De Mul (literatuurwetenschapper KU Leuven), Wen Geerts (Kanteling), Enissa Kelif, Jelle Laverge (Jona), Dr.Chia Longman (Centrum voor Interculturele Communicatie en Interactie UGent), Patrick Loobuyck (moraalfilosoof UA en UGent), Anne-Lies Meesschaert, Ann Mols, Nadia Norden, Judith Perneel (coördinator SAMV), Freya Piryys (senator Groen!), Liza Schrooten, Sara S’Jegers (FC Poppesnor en BOEH!), Myriam Vandecan (CODIP vzw), Eric Van den Bossche (Jebron), Elke Vandepierre (coördinator Vzw Motief), Leen Vanderwaeren, Alexander Van Leuven (Vzw Motief), Liesbet Van Woensel (Jebron), Eva Vergaelen (auteur Thuis in de islam)*

2008